

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

In Dominicam I. Quadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ

CONCIO PRIMA

Quædam veritates Christianæ de tentationibus
dæmonum exponuntur.

Jesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Matth. 4.

PULCHRUM est quod advertit S. Damas. lib. 3. de fide orthod. c. 2. Christum tentatum fuisse, & vicisse, ut nobis victoriam pararet, & nostræ naturæ, vincendi adversarium virtutem daret: ut natura olim victa per quas suggestiones victa fuisset, per illas antiquum victorem vinceret: Itaque, uti notavit Gregor. Magnus homil. 16. iisdem tentationibus pulsari Christus voluit, quibus primum hominem diabolus pulsaverat: gulâ, vanâ gloriâ, & avaritiâ: gulâ tentavit, cum ligni vetiti cibum ostendit: vanâ gloriâ, cum dixit, *Eritis sicut dii*: avaritiâ cum dixit, *scientes bonum & malum*: avaritia enim non solum pecuniæ est, sed etiam altitudinis: ita Christus triplici tentatione voluit pulsari: & dum in nostrâ naturâ vicit tentantem, nostræ naturæ dedecus abolevit, atque ostendit victorem vinci posse: & ut ait Origenes, propterea Christus

superavit, & vicit, ut tibi vincendi iter aperiret: sic aquila draconem vincit, & provocat pullos suos, non modo ad volandum, sed etiam ad certandum & vincendum: Nec est quod timeamus, nam cum hoste jam profligato decertamus, cuius caput jam olim mulier contrivit: *ipsa enim conteret caput tuum*: certè ea quæ pugnantem adjuvat ut vincant, de modo & arte pugnandi loquentes & audientes adjuvabit. *Ave Maria.*

SCRIPtum est Exodi 17. Moysem de bellato Amalecitâ per Josue sacrificium in gratiarum actionem instituisse: altari magnâ religione composito; quod appellavit, Victoriâ Dei, seu *Domini exaltatio mea*; seu Domini vexillum, seu Domini miraculum: Et addidit Moyse, *Quia manus solij Domini*, hoc est, per solium suum juravit Dominus, manum suam super illud extendendo:

endo: *Et bellum Domini erit contra Amalec à generatione, in generationem*: significat nempe nunquam inter Iſraël & Amalec, pacem interceſſiſſe, nec ab initio, nec poſtea: Nam ab initio quidem grave bellum fuit inter Jacob & Eſaü, & perduravit inter utriuſque poſteros: fuit enim Amalec filius Eſaü: hoc autem bellum tamdiu fuit, quamdiu duravit Amalec, quem exterminavit Iſraël, per Saül & Samuelem. Figuram habes perpetuæ diſſenſionis Chriſti, & Diaboli. Nam fuiſſe ab initio indicant illa verba: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, inter ſemen tuum, & ſemen illius.* Cum autem hæc pugna multiplex fuerit, omnium maniſeſtiſſima & celeberrima fuit hodierna, in quâ Diabolus ita fuit deviſtus, & erectum altare Victoriæ Domini: *Quia manus ſolij Domini, & bellum Domini erit contra Amalec à generatione, in generationem*: Etenim quæ certamina Diabolus Chriſto intulit, hæc eadem hominibus infert: Itaque ſic eum Chriſtus debellavit, ut reliquias voluerit ab hominibus debellari. In cuius rei explicationem ſequentes affero veritates in iſtis propoſitionibus.

I. Propoſitio. Unicuique hominum ſuus adest Dæmon, & ſuus adverſarius: Quis toto corpore non exhorreſceret, ſi ſciret, ſibi perpetuò hydram, atque draconem imminere? Porrò id probant aliqui ex illo dicto Apoſtoli, 2. Cor. 12. *Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee, angelus ſathana, qui me colaphizet.* Verùm ex contextu patet, & ex Chryſoſtomi, aliorumque Patrum interpretatione, Apoſtolum loqui, de homine perſecutore. Propterea, eo loco

reliſto, adjungo, illud idem videri dixiſſe antiquus author Hermas in ſuo Paſtore lib. 2. mandato 6. ubi docet cuilibet homini traditos duos ſpiritus, unum bonum, alterum malum: quod ex eodem authore ſumpſit Origenes 3. Periar. c. 2. dixit Didymus apud S. Damasc. lib. 1. Parall. cap. 7. & Caſſia. Col. 8. c. 7. Verùm Hermæ liber à Gelafio rejeſtus eſt ut apocryphus: & Origeniſtis nulla fides adhibenda: hic verò peſſimè cenſuit de Angelorum custodia, quam explicat per alligationem ad corpora, eorumque amorem. Nihilominus fuit hæc communis, licet occulta Patrum traditio, uti docet S. Gregorius Nyſſen. in lib. de Vitâ Moſis: Occultior, inquit, quædam traditio eſt, vetus ſermo ad nos uſque deſcendit, Angelorum aliquem, in adminiculum cuique conſtitutum fuiſſe: naturæque noſtræ corruptorem in omnibus contra annitentem, pravum aliquem, atque maleficum Dæmonem, ad malè vivendum homines impellentem, ad ſingulos deſtinaffe. Ex quibus verbis diſcimus, huius rei originem: nempe cum Dæmon vidiffet, ad ſalutem unicuique hominum deſtinatum fuiſſe, unum Angelum à Deo, ipſum ad hominum perniciem, unum è ſuis ſatellitibus ad ſingulos homines ordinaffe. Tertullianus lib. de animâ cap. 39. Cui hominum non adhærebit ſpiritus nequam, ab ipſâ etiam januâ nativitatæ animam aucupabundus: Idem docet Chryſoſt. homil. 3. in Epistolam ad Coloff. cum enim ſingulis hominibus ad eſſe Angelos dixiffet: ſubdit, adest & Dæmon: idem habet Beda Aſtor.

12. Hugo à sancto Victore tract. 2. Sū-
mæ cap. 6.

Id aliqui probant ex Jobi 40. *Ecce Behemoth, quem feci tecum*: Ita hūc locum explicat Philippus Presbyter, non quod Deus illum destinarit, sed quia tentationem, quam non jubet, intra suæ providentiæ fines ordinat: uti etiam docent S. Nyssen. S. Gregor Mag. in Moral. & S. Thomas: Equidem Scriptura monet Dæmonem semper esse in infidiis, oportet igitur eum semper nobis adesse: & in cœlo quidem tertiam stellarum partem attraxit, atque dejecit: In Paradiso Evam decepit: quis credidisset occisos septem Saræ maritos ab Asmodæo? Saül in Regiâ obsidetur à Dæmone: Magdalena tam compta, tam formosa septem Dæmones habuit: dum Christi corpus Judæ porrigitur, in ipsum dæmon intravit: dum ledes ad mensam, est in gutture: dum jaces in lecto, est in pectore, in otio, in negotio, domi, & foris, ubique habes præsentem: vide quid in Apocal. 12. scriptum sit: Visus est in cœlo draco rufus, qui mulieri solæ amicæ imminebat, ut partum eius absorberet: Tantæ autem magnitudinis, ut à terrâ in cœlum porrigeretur: atque ex parte, totum corpus æstima, caudâ enim suâ tertiam stellarum partem traxit, atque dejecit in terram: id est, si anima, tam esset sancta, ut sole & vestita: tā constans, & fortis, ut pedibus Lunam premeret: tam ornata virtutib⁹, ut coronata esset stellis: ille tamen draco aggredi eam auderet, & boni operis partum absorbere. Denique exemplum serpentum sævientium in deserto aptissimum

est: nam Judæi in cubilibus, in mensâ, in tabernaculis, foris, & ubique serpentes offendebant, qui nunc illorum collo se implicabant, nunc pedibus, & brachiis se innodabant, nunc in alias corporis partes inspiebant, ubiq; venenū immissuri: ita omnib⁹ adest Damon.

At non videtur? Non quidem oculis corporis, sed fidei, & animi. Non vidi eius certamen in cœlo: non vidi eius pugnam cum Michaële: Video tamen in terris effectus rebellionis ipsius: audio oracula ubique terrarum, passim adorari video in templis, in aris; & quam divinitatem affectavit in cœlis, sibi eam in terris sumere: quæ non vidi, colligo ex iis quæ video: Non videtur ventus, everfiones tamen eius apparent: Aër pestilens non videtur, effectus tamen eius videntur dum urbes vacuat, & provincias devastat. Ita ille draco non videtur, sed sentitur in effectibus: quàm multa olim præstitit in terris: Tempore Noë, octo tantum animæ salvæ sunt, reliquæ omnes naufragio periere: Tempore Abrahæ, ille unicus ferè repertus est justus & fidelis: In Sodomis solus Loth: Et ut Christus ipse dixit, dū ipse seminat, audet Diabolus de cordibus hominum sanctum semen tollere, uti volucres solent granum jactum in vias, sibi tollere in escam: Ex his omnibus patet quod diximus unicuique suum Dæmonē adesse.

II. Propositio. Dæmon unicuique hominum non aliâ adest de causâ, quâ ut noceat: uti enim Deus singulis hominibus Angelos destinavit, ut eis prodescent; Ita Dæmon ut eosdem perderet, singulis suos Dæmones peculiare destinavit.

Pro-

Probat^r 1. ex summâ Dæmonis malitiâ, unde ex suo nomine dicitur Malus, seu *poniros*, hinc cū in oratione Dominicâ petimus nos liberari à malo *apo tu poniru.* ex multorum interpretatione, Dæmonem intelligimus: ita Apostolus Ephes. 6. Dæmones appellat *ta pneumatica tis ponirias.* Spiritualia nequitia, seu spirituales nequities, & Hebræi vocant Dæmonia *schadin*, Deuteron. 32. & Psal. 105. hoc est prædones, à voce *schadad*, quod est prædari, & vestare: quid enim aliud agunt, quàm ut in Domini hæreditatem grafentur, & eam evertant, & in homines latrocinando insiliant, ac fiant homicidæ, uti dicitur Joan. 8. *Ipse enim est homicida ab initio*, Etenim primos homines morti addixit, non corpora sanciendo, sed homines lædendo per peccatum, unde mors ingressa in hunc mundum: Hinc sanctus Antonius apud sanctum Athanasium: Si quid in humanum pectoribus malæ mentis, & pavoris semel invenerint, quasi latrones qui deserta obtinent loca, cæptos cumulant timores, & crudeliter imminentes, infelicem puniunt animam. Est autem malitia, sive *poniria*, inclinatio ad aliis nocendum etiam sine causâ, sed ex quâdam in malum propensione, quod peculiare est Dæmoni, quia nihil læsus ab hominibus, sponte suâ inimicus est homo, ut eum vocat Scriptura: unde in unum incumbit ut noceat, nec ulli unquam beneficium offert, nisi ut gravius noceat. Est autem duplex Dæmonum malitia, una est culpæ, altera pœnæ: & *poniria* vel nequitiam significat, vel ærumnâ, & cruciatum: utraque in ipsis, & ab ipsis: sunt

enim contaminatissimi ipsi in se, & iisdem criminibus homines inquinare student: item gravissimis suppliciis afficiuntur, quò & homines pertrahere conantur, id enim intendit Dæmon, ut quos ad se beneficiis, & voluptatibus attraxerit, eosdem miserrime conficiat, & suppliciis atterat.

Id ipsum agnoverunt Dæmonum cultores, nam Mercurius Trismegistus in lib. Quòd in solo Deo sit bonitas, ait Dæmones in hominum animis serere *tis idias ó sperma* suæ vis, & actionis semen: quale verò illud sit, explicat, enumerando scelera, ad quæ impellit: adulteria, cædes, parricidia, sacrilegia, impietates, strangulationes, per præcipitia dejectiones, & mala omnia, quæ opera sunt Dæmonum: Apud Psellum Chaldæus vocat, terrestres feras. Asclepius Trismegisti discipulus *Angelus ponirus* Empedocles appellat detestabiles: Hinc Gentilium furia, alastores, & mali genij, sicarij, & prædones à quibusdam vocati. Et certè sicut Deus suâ naturâ bonus est, unde bonitatis origo: Ita Dæmon naturâ quidem bonus, quoniam opus est Dei, sed nequitia pessimus author est mali omnis; ideoq; Chrysol. serm. 11. ait se ex hoc Evangelio discere, quòd curiositas humana, quod veterum labor, quod sapientia humana quærens, & diu quærens non potuit invenire, unde malum, culpa unde, vitiorum vis unde, unde criminum furor, unde corporum bella, unde conflictus animæ, undæ vitæ tempestas tâta, unde mortis naufragiū tâ crudele: quod nesciret homo, nisi Dei lex Diabolū prodidisset: Diabolus mali author nequi-

nequitia origo, rerum hostis, &c. ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat, corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia dat amori, errores facit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscindit unitatem, sapit malum satis, bonum nihil, violat divina, humana tentat, &c. Quia sicut Diabolus impellit ad mala, sic Deus deducit ad bona.

2. Probat ex maximo Dæmonis in homines odio: unde in Evangelio dicitur Inimicus homo: cuius odij causam refert Gregor. lib. 32. in Iob. cap. 19. Valde, inquit, anhelat sæviens, quod cum ipsum ima cruciant, homo ad summa conscendat: in illâ celsitudine subiecta caro permanet, à quâ tantus ipse Spiritus sine fine projectus jacet: sed loca mentium mutavit ordo meritorum.

Hinc nomina ipsius hoc significant, quod vel homines oderit, vel eosdem afficiat injuriâ: Hebraicè dicitur Satan, quod sonat, adversarium, sed qualem describit sanctus Petrus 2. epistol. cap. 5. *Sobrius estote, & vigilate, quia adversarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens, circuit querens, quem devoret*: id enim tantum intendit ut noceat, id querit omnibus modis, de illâre tantum gaudet: unde illi maximè falluntur, qui ad Dæmonem recurrunt, & ab eo aliquid sperant, cum id unum intendat ut perdat.

2. Dicitur Diabolus, voce græcâ, hoc est Calumniator, & accusator, quia perpetuo Sanctis apud Deum detrahit, & peccatores deposcit ad pœnam. Apocal. 12. *Projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabit illos ante conspectum*

Dei nostri: detrahit Sanctis, ut Iobo, negans veras esse illorum virtutes: alios accusat ut Jesum Sacerdotè apud Zachar. capit. 3. *Et Satan stabat à dextris eius, ut adversaretur ei*: qui tibi nunc blanditur, aliquando te accusabit apud Deum, & quantum poterit, persequetur: accusat autem *die ac nocte*, Apocal. 12. hoc est & in prosperitate, & in adversitate, cuius rei exemplum habemus in Iobo, in quem & florentem, & spoliatum invasit insolenter.

3. Dicitur draco, & serpens, quod noceat, Apocal. 9. Hebraicè Abaddon: Græcè à *pollion*. Latinè verò exterminans, seu disperdens: Hinc nomen Amodæi, quod significat vastatorem, & perditorem à Schamad, quod est perdere, & vastare, cuius effectus sunt in septem viris Saræ, crudeliter interemptis, postquam eos ad libidinem inflammasset: & ab eo nomine Hebræi illum, appellant latronem, & perditore: ac vide odij magnitudinem.

1. Quia, contra quam sit in alijs pugnis, ubi ambæ partes certant de coronâ, ipse sine spe coronæ pugnat. Nâ in hoc prælio cum homine, solus homo eam sperare potest, non autem ipse Dæmon: cum odio solum incitatus homines appetat, ut non vincendo coronetur, sed ne homines vincendo habeant, quod ipse ne victoriâ quidem adipisci potest. Chrysof. homil. 22. ad Ephes. Eius victoria non est in hoc ut coronetur, sed ut perdat, non enim incumbit, ut deiciat, sed ut simul deiciat: jam est ergo victus, ipse enim jam est dejectus, & est in perditione & in interitu.

2. Quia victoria illi nocet: nam ex hominum

hominum lapsibus uti docet S. Angustinus 20. de Civit. Dei cap. Dæmonum ex igne supplicium adaugetur: ubi triplex illorum destinguit iudicium: primum cum dejecti sunt: secundum dum operantur mala: tertium de quo S. Petrus 2. epist. cap. 2. cum dicuntur reservari in diem iudicij quod pœnarum argumentorum non oritur ex novo demerito, sed est novus effectus veteris demeriti. Cæterum augeri ignem in ijs & pœnas accidentales, vel ipsi exorcismi fidem faciunt, & disertè docet S. Cyprianus, qui ait ab Ecclesia eos terri, & flagellari: eos autem effectus verè fieri, licet ipsi non videantur.

3. Propositio. Cum Dæmon semper adsit hominibus ut varijs modis illis noceat, præcipuè tamen adest ut eos tentet.

Probatur 1. Ex peculiari eius nomine, quo appellatur Tentator, secundum illud Matth. 4. in hodierno Evangelio: *Et accedens Tentator, ait illi: Itaque prima eius operatio circa homines hæc fuit, ut Evam in Paradiso tentaret; quod semper deinceps fecit, & hoc significatum est in maledictione serpentis, Genes. 2. Insidiaberis calcaneo eius.*

2. Probatur. Ex modo quo hominibus nocere potest: cum enim & corpori, & animæ nocere possit, minus ei permittitur in corpus, plus autem ut tentet: quoniam si plus posset in corpus quam in animum, vix nostra possibilis esset defensio, cum nocere possit corpori, nolentibus nobis, animo verò, non nisi volentibus: Deinde, quia parum est ei, ut corpori noceat, modo

animam lædat: unde hodie Christo offert omnia regna mundi, & omnem gloriam eius, modo procidens adoraverit eum: quia si animum eius Idolatriâ infecisset, parum erat, quod omnia bona externa ei concederet.

3. Probatur. Ex permissione quam obtinet à Deo, quæ tanta est, ut vocetur Princeps huius mundi, Princeps huius aëris: non quia verè sit dominus, & rerum omnium corporalium sit potens, sed quia potestatem accepit homines tendandi, quod præstat in hoc aère caliginoso, & quandiu fumus in hac vitâ: Itaque Tolletus regnum eius in eo ponit, quod liberam habeat potestatem homines tendandi, quod præstat quandiu vivunt in hoc mundo.

4. Propositio. Cum Dæmonis tentatio ex varijs capitibus sit metuenda, ex eo tamen est vel maximè, quia arte, & methodo, sic homines tendat, ut etiamsi cætera multorum irritamenta deessent, ex hac tamen parte, pauci homines salventur, quod pauci Dæmonem vincant.

1. Pars probatur. Nempè eius tentationem ex varijs capitibus esse metuendam. 1. ob eius fortitudinem, & potestatem: certè ex Iobo, nulla est fortitudo quæ comparetur ei: & de eo sub figurâ Behemoth, ita loquitur cap. 40. *Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus illius in umbilico ventris eius.* ut nimirum intelligas esse fortissimum, cum ea membra quæ in cæteris animalibus solent esse mollissima ita sint in eo dura, ut in eis putes fortitudinem eius consistere: *Ossa eius velut fistula æris, cartilago illius*

*quasi lamina ferrea, &c. Ipse est principium
v. a. um Dei. Idem cap. 41. sub figura Levi-
athan: Reputabit quasi paleas ferrum, &c.
quasi lignum putridum as, &c. Quasi stipulam
estimabit malleum, &c. deridebit vibrantem
hastam: Vide S. Gregor. in Moral.*

In particulari verò colligitur eius fortitudo; 1. ex naturâ ipsius, est enim spiritus: at spiritus ut sunt in vulnerabiles, ita etiam potentissimi sunt vide, quid in Iobum potuerit, restrictâ licet eius potestate: 2. à specie, est enim invisibilis: unde nemo potest eum attingere, nemo tela eius devitare, cum nemo eum videat ipse autem norit, quid agat, quoniam est Princeps tenebrarum: 3. à potentiâ, est enim huius mundi dominus, ac princeps: 4. à loco, pugnat enim eminens, ex aëre, à cœlo, in cœlestibus, ut ait Apostolus, 5. ab in dolo est enim iniquissimus, & nequissimus & omnis, mali artifex, quæ omnia paucis verbis complexus est Apostolus Ephes. 6. *Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem sed adversus Principis, & potestates, adversus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in cœlestibus.*

2. Propter instantiam eius, & pertinaciam in tentando, & aggrediendo: Instantiam vide in eo, quod dies noctesque non quiescat, semper excubans in insidijs: Itaque Pelusiotâ ait eum ad nos decipiendum semper excubare in insidijs *âgripneina* Tertull. lib. de Pat. cap. 7. Pervicacissimus hostis ille, nunquam malitiæ suæ otium facit: S. Hieron. in cap. 15. Math. ait nobis semper

insidiari, ut vel levem cogitationum nostrarum scintillam suis fomitibus inflammet: & quia vulgo cedimus importunitati, hinc fit ut propter difficultatem constantiæ, & propter animi levitatem, & defatigationem cadamus animo, & succumbamus: vide quid Sâsoni acciderit in cap. 16. libri Iudicum, ex importunitate Dalilæ: *cumque molesta esset ei, & per multos dies jugiter adhaereret spatium ad quietem non tribuens, defecit anima eius, & ad mortem usque lassata est: tunc aperiens veritatem rei, &c.* Unde Sapientis monitum, Eccl. 4. *Pro iustitiâ agonizare pro animâ tuâ, & usque ad mortem, &c.* Accedit instantiæ Dæmonis, eiusdem pertinaciâ, & pervicaciâ, quæ tanta est, ut repulsus redeat, uti vides in Evangelio, ubi quidem dicitur, quod recessit, sed additur, ad tempus, differens magis tentationem, ait Hieron. quam auferens: Tertull. de Patientiâ cap. 7. Tunc maximè sævit, cum hominem plenè sentit liberatum: tunc plurimum accenditur, cum extinguitur: Cypriæpist. 6. hoc ipso quod victus est superantem superare conatur: Itaque Cyrillus Alexandrinus Dæmonem appellat ex hac pertinaciâ *deinde unipratin* vehementem in oppugnando.

2. Pars probatur, nempe eius tentationem præcipuè esse metuendam, quod cum arte, & methodo tentet: Cû artem & methodum audis, noli aliud intelligere, quam plurimas eius versutias & fraudes: itaque prima eius tentatio fuit Evam decipere: unde dicitur à S. Ignatio Martyre, Epistolâ ad Philippenses *poikilos*, versutus, *hakis stratigos* malitiæ

malitiæ dux: & à S. Hieron. in Epist. ad Ephes. eius artes multimoda ingenia appellantur: sic eum S. Macarius *poluplokou* vocat varium, vasum, & implicatum, qui habeat *maggana*, *ky trigura*. excogittatas machinas, & fores triplices, *ky poikilian pollin*, & versutiam multam. Triplices fores dixit, quibus intret, quibus alabatur, quibus redeat: Hinc varia nomina ei tribuntur in Scripturâ, cui nomina mille, mille nocendi artes: sed universalissimè dicitur Serpens, Quia *callidior erat omnibus animantibus*: & quod uti notat S. Ephiphanius, serpens sit inter animantes *shliootatos* maximè tortuosus, & varius: speciatim dicitur Genes. 49. *Cerastes in semitâ*, quæ Nicander appellat *dolôenta*, insidiantem, & dololum; & alibi dicitur *Princeps tenebrarum*, & *Potestas tenebrarum*. Item *spiritualia nequitia in celestibus*: Apud Iobum cap. 4. vocatur Tygris, non tantum propter crudelitatem, sed etiam propter varietatem: LXX. Interpretes habent pro Tygride, *mormikoleon*, genus animalis pusillum, sed astullum ad formicas rapiendas, & devorandas: In compositione naturarum, formicæ, & leonis, S. Gregorius agnoscit varium ingenium: ob multitudinem autem fraudum, & innumeram varietatem, comparatur plurimis animantibus, serpenti, draconi, leoni, ericio, aquilæ, aspidi, basilisco, scorpioni, &c. Vnde apud Iobum. Behemoth appellatur, quæ vox pluralis est numeri, & significat plura animalia, quia videlicet plurium astus in se comprehendit: Id significatum in cap. 12. Apocal. in Dracone ha-

bente capita septem, & cornua decem, immo in singulis capitibus diadema gerit, quia Rex est multorum Basiliscorum. Hinc dicitur Draco, simul bestia marina, & terrestris, immò etiam visus in cælo, Apocal. 17. *Signum magnum in cælo, Draco magnus, & rufus*: Itaque passim Prophethæ, vocant, Thanninim, quam vocem, tum S. Hieronymus, tum sacri Interpretes variè vertunt: alij dracones, alij colubros, alij cetos: nonnulli sirenes, ericios, aut lamias: blanditur enim ut firen, nudat mammam, ut lamia prophetica: ut ericius pungit, & lancinat: degludit ut cetus: ut draco, ferocissimè in vadit, & cauda circumligat: ut serpens veneno inficit: Itaque rectè admonet Apostolus Ephes. 6. *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli, Græcè metodelas*. Quia uti docet S. Chrysost. quâdam arte, & methodo adoritur: unde Hieron. & Ambros. vertunt, versutias: & uti advertit S. Chrysost. nō dixit Apostolus, adversus pugnas, neq; adversus bella; neq; eim propalâ & aperte nobiscū bellū gerit inimicus, sed ex insidijs quæ dicuntur *metodelas*. Nā *metodeenein* est decipere, & compendiarîâ viâ, ac ratione capere, ac superare, quod quidem fit, & in artibus, & in orationibus, & in luctâ, & in factis, in ijs qui nos seducunt. Hæc ille. Ex quibus patet intelligi varias artes fraudes, & industrias, & machinationes Diaboli quibus nos circum venit.

5. Proposito. Cum eius artes sint innumeræ, præcipuas continet hodiernū Evāgeliū: Ex innumeris paucas subijcio

Itaque sicut omnis methodus plura redigit in pauca, ita Dæmon omnia tentationum objecta seu materiam ad tria capita reduxit: & ideò de tribus tantum, Christum Dominum tentavit, de gulâ, de vanâ gloriâ, de avaritiâ cum ambitione: Etenim fingi tantum potest triplex deordinatio: una circa Deum per superbiam: altera circa se per voluptatem: tertia circa proximum per injustitiam, avaritiam, & ambitionem: Item ex S. Thoma, causæ seu materiæ tentationum, sunt incentiva cupiditatum, scilicet carnis oblectatio, spes gloriæ, & aviditas potentiæ: Est enim triplex in hominibus cupiditas ardentissima, voluptatum, opum, gloriæ, secundum tria bonorum genera, quæ in homine esse possunt, bonorum, inquam, falsorum: nam vera bona Dæmon proponere non potest, uti sunt virtutes, quibus nemo malè utitur: Itaque in deserto proposuit voluptatem in pane: gloriâ supra templum, Angelis ad eum sustentandum, si se proijceret, concurrentibus, in testimonio sanctitatis: opus in monte, cum ostendit omnia regna mundi: Unde in Apocalypsi scædus initum, inter Draconem, bestiam terræ, & bestiam maris: quæ respondent apud Jobum, ijs quæ Dæmonem significant, nempe Satanæ, Behemoth, & Leviathan: Draco in cælo, & superbiorum Deus Satan: Bestia, terræ, & Behemoth, significat delicias, quia ex Job Behemoth *sub umbrâ dormit, in secreto calami & in locis humen- tibus*. Leviathan opes significat, de quo

Idem, *concidit eum amici, dividit illum negotiatores*: Et certè Alcazar, per bestiam maris, imperium Romanum significari dicit, in quo totius orbis opes collectæ erant. Illud igitur in universum sciendum est, manifestissimum esse Diabolicæ tentationis argumentum, inductionem ad voluptates, vanam gloriâ, & avaritiam, quarum rerum cupiditates sunt initia omnium vitiorum: Nam Apostolus Joannes. *Quidquid est in mundo, aut concupiscentia oculorum, aut superbiæ vitæ*: & propterea ad tria opposita, Christus homines, & suâ doctrinâ, & exemplo suo induxit.

Unde sequitur, eum qui senserit se ad aliquod horum trium incitari, non debere dubitare, se tentari à Dæmone, & è contrario signum esse boni spiritus, si ab illis deducatur, atque abstrahatur.

2. Sicut ratione rerum, & objectorum, omnia reduxit Dæmon ad tria capita, ita ratione procedendi, triplicem habet tentationis modum, quem in Christi tentatione observavit, dicente Apostolo: *Habemus Pontificem tentatum per omnia*: Vel enim tentat sub humanâ specie, vel sub Angelicâ, vel sub propria speciei, hoc est Diabolicâ, vel apertâ: Etenim sub humanâ specie Christo apparuit in deserto, quasi fortuitò occurrisset, & ex communi pietate suaderet, ut famem sublevaret: Deinde cum supra pinnaculum templi eum extulit, sub Angelicâ specie apparuit, neque enim debuit sub humanâ: nam si subistâ, non potuisset commodè visus esset alium in aëra sublevare: neq; etiâ polliceri

polliceri Angelos fore præsentés, qui præcipitanti seipsum succurrerent: sed cum sub specie Angeli sustulisset, consuluit præcipitium, ut ei qui timere non deberet, Angelo sibi assistente, & mandatum divinum asserente, de succurrendo ipsi, ne caderet: Denique in montis fastigio, sub specie Dæmonis apparuit, cum se adorari postulavit, manifestum crimen suadens, & egregie mentitus, qui omnia sibi tradita diceret, & illa omnia pro adorationis mercede polliceretur: Unde triplex existit tentatio: humana, pseudoangelica & Diabolica.

Et prima quidem est sub specie necessitatis: quæ summa est, cum agitur de necessariis ad vitam, qualis est victus: Nam cum homines voluptarios, delictis alliciat ad gulam: homines spiritales specie necessitatis ad se pertrahit, uti quotidie passim multos decipit prætextu sanitatis, & conservationis: sed præcipue necessitatis obtentu, cui nemo non se aliquid debere putat: De hac tentatione S. Gregor. illud Job. 18. intelligit, *abscondita est in terrâ pedica eius, & decipula illius super semitam*: In terrâ pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur, inimicus quippe insidians, ostendit humanæ menti in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, ut eius animam stringat, quatenus videat, quid est, quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat, in quo culpæ laqueo pedem ponat: sic etiam decipula ponitur, ut dum esca ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur: Quasi

esca quippe in laqueo, est lucrum cum culpâ, & huius mundi prosperitas cum iniquitate: dum itaque à concupiscente lucrum appetitur, quasi pedem mentis, apprehendit decipula quæ non videtur; sæpe ergo proponuntur animo cum culpâ, honores, divitiæ, salus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam, quam videns appetit, in culpâ constringitur, quæ non videtur.

2. Tentatio, seu pseudoangelica, fit sub specie boni, quæ summa est, cum agitur contra nos ex divino testimonio: *Mitte te deorsum, Angelis enim suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*: Etenim Satanás se in Angelum lucis aliquando transfiguratur, quæ potissimum ratione bonis, & spiritales aggredi solet, ut ait S. Gregor. lib. 33. in Job. cap. 22. exponens illa verba quæ dicuntur de Leviathan: *Qui revelabit faciem indumenti eius*: aliter (inquit) religiosas hominum mentes, aliter huic mundo deditas tentat: nam pravis mala, quæ desiderant, aperte obijcit, bonis autem, latenter insidians, sub specie sanctitatis illudit: Illis velut familiaribus suis iniquum se manifestius insinuat: illis verò velut extraneis, cuiusdam quasi honestatis prætextu se palliat, ut mala quæ eis publicè non valet, tecta bonæ actionis velamine subintromittat: Ita & membra eius, sæpe cum apertâ nequitia nocere non possunt, bonæ actionis habitum sumunt: iniqui enim si aperte mali essent, à bonis recipi omnino non possent: sed

sumunt

sumunt aliquid de visione bonorum, ut dum boni viri in eis recipiunt speciem quam amant, permixtum sumant etiam virus, quod vitant. Ita Gregor. Quin etiam miracula simulat, *ut in errorem inducantur, etiam si fieri potest, electi*: Itaque rebus sanctis utitur & Christum adoritur testimonio Scripturæ Quot homines decepti sunt hoc sæculo prætextu majoris reformationis: quot specie penitentiæ Eleemosynæ, Orationis, & majoris perfectionis: Ita solet Dæmon, ait S. Ignatius in Regula 4. de dignoscendis spiritibus: cognitis pijs animæ votis, illis primùm obsecundare, sed paulatim illam allicit ad perverfa sua desideria: Unde monet in Regulâ 5. ut accuratè excutiantur cogitationes nostræ, circa principium, medium, & finem: nam si hæc tria benè se habeant, bonum ostendunt Angelum, cogitationes illas suggerentem: sed si per discursum mentis, aliquid offertur, vel sequitur, quod ex se malum sit, aut avocet à bono, vel ad minus bonum impellat, quàm anima priùs sequi decreverat: vel aliquid suspectum, & ab omnibus non satis probatum, vel si pacem animæ tollat & securitatem, evidens erit indicium, huius rei authorem esse Dæmonem, utpote utilitati nostræ adversantem, & semper singularia sectantem. Sæpe etiamprehenditur ex caudâ serpentinâ, hoc est ex fine malo, quem semper nobis insinuare studet: nam licet ab initio bonum & virtutem prætexuerit, paulatim tamen quædam insinuat quæ bona non sunt, quæ suspecta sunt, & quæ animi pacem & tranquillitatem tollunt: unde facilè depre-

henditur eius deceptio: Itaque licet dæmon obtulerit Christo Angelorum custodiam, & divinum testimonium, quia tamen præcipitium suadebat quæ res adversabatur Scripturæ, quæ vetat tentari Deum, ideò Christus Dæmonem repulit, sub falso prætextu rem malam suadentem.

3. Tentatio, quæ Diabolica dicitur, quod apertè Dæmonem ostendat, non timet apertè malum proponere, exhibitâ ingenti mercede: neque enim Dæmon dissimulavit, quis esset, cum dixit: *hec omnia tibi dabo*: nec magnitudinem sceleris, si cadens adoraveris me. Unde Christus hac tantum vice tractavit ut Dæmonem: *Vade Sathana*. Sic autem facit Dæmon, vel cum sceleratis hominibus, quibus ut ait Gregor. loc. cit. mala quæ desiderant, apertè obijcit: vel in ijs rebus, quas homines tanti faciunt, ut ad eas per summa etiam scelera pervenire non reformident: v. g. in avaritiâ & ambitione: uti advertit S. Cyprianus in opere de operibus Cardinalibus Christi, in capite de Jejunio, & Tentationibus eius. Et in avaritiâ quidem proponit exemplū Judæ proditoris, qui lucrum quærens non dubitavit Christum tradere: usque ad mortem Domini (ait) amor lucri se ingerit, nec vitæ Salvatoris, quæstus desiderii parcat. S. Leone sic accinente: Amori pecuniæ vilis est omnis affectio, & anima lucri cupida, etiam pro exiguo perire non metuit: Jam de ambitione Cyprian. loc. cit. Nihil intentatum ambitio prætermittit. Et postea. Inverecundè tentator ambitiosos aggreditur, & conditione perniciosâ præmissâ, præmia

præmia talia pollicetur, ultra quæ extendi non possit cupiditas: regnorum scilicet Monarchiam, & universitatis dominatum, ut in omnibus mundanis, unus homo quasi Deus habeat potestatem, & uni omnia subiecta sint, & generale vectigal, excellentiæ principali, cuncta persolvant: quid ultra, cupide quæris? quid amplius avare desideras? Hoc sanè patet experientiâ: Nam ut opes habeantur & divitiæ; quid non admittunt homines? Certè Dæmon nullam tam turpem obijcere potest conditionem, quæ non admittatur: sed præcipuè ob dominatum: si jus violandum est, aiebat ille, regni causa violandum est: Quot putas homines vivere, quibus si in criminis præmium, offeres regnum, ac sceptrum, quidlibet admitterent? Sed quid ego de regno loquor, cum minima ambitio, idem efficiat? an non passim ab hominibus iura violantur, continentia læditur, nulla ratio honestatis, nulla æquitatis, nulla virtutis, nulla amicitiae, nulla honoris, nulla pudoris habetur? quid minores virtutes commemoro, nulla religionis, nulla fidei, nulla divinæ majestatis. Non unus Dæmon adoraretur, sed omnes Dæmones adorarentur, *ostendit omnia regna mundi, & gloriam eorum*. In ijs occasionibus, non est quod Dæmon se occultet, apertè agit non disimulat, non occultat crimina: *Si cadens adoraveris me*. Nam conditione perniciosâ præmissâ, præmia talia pollicetur, ultra quæ extendi non possit cupiditas.

Hic unusquisque videat quo tandem genere tentationis se Dæmon adoriatur, an humanâ, an pseudo Angelicâ, an

planè Diabolicâ. Certè quælibet pe-reemptoria est, & quacunque vincat Dæmon, hominem perdit. Et quidem minus homines verentur humanam prætextu necessitatis: sed scias necessitatem esse prætextum, immo tentationem voluptatis. Quàm multa sunt ut panis habeatur? quasi Deus non aliud provideat *Nō enim in solo pane vivit hōo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei*: Verū hæc tētatio passim homines adoritur, etiam minimè malos: opifices, rusticos, patris-familias, matres-familias, qui aliorum curam habent, qui præsumunt domibus, familijs, communitatibus, regnis, rei publicæ. Quàm multa sunt prætextu sanctitatis, necessitatis & vitæ? sed scias nullam esse causam legitimam rei malæ, & res omnes potius esse amittendas quam innocentiam, & sæpè in, eo esse gravissimam Dæmonis tentationem, quâ passim illaqueantur homines inani prætextu. Hoc habe in universum, necessitatem prætendi, ubi voluptas imperat.

Sed gravior tentatio est quæ nos sub specie boni adoritur, quâ maximè solent decipi qui perfectionis sunt amantes, & qui falso zelo abripiuntur: *Quis revelabit faciem indumenti eius?* quia scilicet Angelus Satane se transfiguratur in Angelum lucis. Sed scias non omnia quæ videntur, eadem esse vera: unde monet Apostolus Ioannes Epist. I. cap. 4. *Charissimi nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint: rationem reddit, quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundū*: non itaque omnibus fides adhibenda, etiâ qui bona offerunt. Scito omnia externa esse æquivoca:
Item

Item, omnia insolita debere esse suspecta: omnia extraordinaria esse periculosa: Denique ea omnia quæ mali aliquid habent admixta esse rejicienda: Ita in veteri regulâ, in modo communi, & in priori mandato, & sicut dicit Apostolus ad Galat. 1. *Sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi. Sed licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit: sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis Evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit.*

Sed omnium gravissima est tentatio Diabolica, quia ad manifestissimum crimen inducit, ad Diaboli adorationem. Sed vide quo illicio: *ostendit illi omnia regna mundi, & omnem gloriam eorum: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Infane quid cogitat? Mundum habes (ait Cyprianus) Deum non habes: Mundus transibit: Tu cum eo*

qui non stat, cades, transibis, & ruës: peremptoria sunt hæc consilia, quæ tibi talia pollicentur, in quibus re necesse est, aut vomitu, aut ruptis interire visceribus: Vide deinde, ut cum eodem Doctore pergam, pretium quod petitur, ut Diabolum adores prostratus, & cum tibi Deum constituas, quem non dubitas seductorem: si consenseris, ut concedas, casus tui te non potes excusare improvidum, cum ipse tibi casum, & ruïnâ prænominet, & præcipitium exigat, &c. Denique non consideras, quid tibi ex adverso promittit Deus: Regnum Christi non est de hoc mundo: Regnum Cælorum, tibi Deus promittit, ipsum solum adora, ipsi soli memento ut servias, qui repulso tentatore, te quoque gloriâ, & honore post victoriâ coronabit.

Amen.

IN DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

CONCIO SECUNDA.

Doli & artes Dæmonis in tentando, ex tentationibus quibus
Christum aggressus est, aperiuntur.

Jesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo.
Matthæi 4. cap. 1.

DIXIMUS in præcedenti Con-
cione, cum Dæmonis tenta-
tio ex variis capitibus sit
metuenda, præcipuè tamen
quod cum arte, & methodo tētet. Cum
enim eius pugnandi ratio sit spiritalis,
maximè pugnat ex arte; Unde Dæmo-
nes vocat Apostolus *spiritualia nequitia*,
hoc est spirituales nequitias: quarum
quasdam jam supra attulimus, sed quia
sunt innumeræ, ne putes si superiores
illas vitaveris, te rerum omnium esse
securum, idè in earum enumeratione
pergo, ut saltem ex multitudine infen-
sissimum hostem & timere, & cavere
discas. Verùm prius Virginem salute-
mus. *Ave Maria.*

I.

IRRUR sic Dæmon in tentando par-
titur objecta, & modum tentationis,

ut tamen non de omnibus simul ten-
tet, sed successivè & tentationis mu-
tando: itaque Christum prius de gulâ
tentavit, postea de vanâ gloriâ, tum de
avaritiâ & ambitione: tum ut omnia
experiatur, ut si uno prælio non vin-
cat, altero dejiciat; tum ut omnibus
vitijs implicet; neque enim mediocri-
ter nocere vult, sed summè. In quem
sensum S. Gregorius lib. 15. Moral.
cap. 16. illud Jobi interpretatur: *Va-
dent & venient super eum horribiles*: Sic
dicti Dæmones quoniam bonis men-
tibus pavendi sunt, ac fugiendi: Per-
versi itaque mentem etsi alia mala de-
serunt, alia occupant: Ita plerumque
videas hominem furiosum, aut ira-
cundum, quidquid ira suggesserit, ex-
equi: sed ubi furor abscessit, mentem
eius, luxuria devastat: cum luxuria

Rr

ad

ad tempus intermittitur, elatio protinus quasi de continentia in eius cogitatione subrogatur; atque ut à cæteris timeatur, appetit videri terribilis: sed si potentior assurgat, quasi postposito terrore superbiæ, remissâ locutione blanditur: & cum superbus videri defierit, duplex effici non pertimescit: in cuius ergo mentem vitia vitij succedunt, rectè de eo dicitur, *Vadent & venient super eum horribiles*: quia quot vitij decedentibus, & succedentibus premittitur, tot malignis spiritibus, eius animus, quasi euntibus, ac redeuntibus vastatur. Hac autem arte utitur Dæmon, ut omnes machinationes adhibeat, & aliquâ tandem ratione, perimat ac perdat: Exemplum habes insignè in Jobo, quem omnibus modis aggressus est, uti notat idem S. Greg. præf. in eius lib. cap. 4. & 5. Abtulit substantiam, interfecit filios, percussit corpus, instigavit uxorem, amicos ad consolationem adduxit, sed in asperitatem increpationis excitavit: ut crebrius feriendo, cor attingeret, quod novo vulnere semper iteraret: Quia enim in saculo potentem vidit, damnis substantiæ eum moveri credidit: quem non concussum ex filiorum morte pulsavit: Videns autem quia ad augmentum divinæ laudis, etiam ex vulnere crevit orbitatis, petivit feriendam salutem corporis: Intuens etiam quia per dolorem corporis pervenire nequiverat ad passionem mentis, instigavit uxorem: civitatem quippe quam expugnare appetivit, nimis munitam vidit, & idcirco exterius tot plagas inferens, quasi foris exercitum admovit, ani-

um verò uxoris in verbis malæ persuasionis accendens, quasi intus civium corda corrumpit: & foris itaque admovit impetum belli; intus venena consilij, ut tanto citius urbem caperet, quanto eam interius, exteriusque turbaret: Nempe omnia tela Dæmon adhibuit: sed in his omnibus mansit mens imperterrita; stetit civitas inconcussa: & ut pergit loco citato cap. 5. ubique munitus astitit, undique venientibus gladijs vigilanter obviavit: amissam substantiam tacitè despicit, carnem in filijs mortuam æquanimiter dolet: in se carnem percussam patienter tolerat: carnem in conjugè malè suadentem, sapienter docet, super hæc amici in asperam correptionem profiliunt, & pro sedando dolore venientes, vim doloris adjungunt: omnia ergo machinamenta tentationum sancto viro vertuntur in augmenta virtutum: per vulnera quippe probatur eius patientia: per verba verò exercetur eius sapientia: ubique fortiter occurrit, quia flagella robore, & verba ratione superavit.

2. Ita Dæmon mutat tentationes, & hominem varijs modis aggreditur ut tamen ordinem servet in tentando: omnis enim methodus servat ordinem, & ille ordo propriè methodus appellatur. Itaque ut plurimum homines voluptatibus primò adoritur, tum superbiâ, & vanâ gloriâ, denique opibus, & ambitione: Hunc ordinem videre est in ætatibus: Nam ferè adolescentes & juvenes, voluptatibus tanguntur: viri gloriâ: senes avaritiâ: atque hunc ordinem in Christi tentatione Dæmon servavit: Nam primò tantavit gulâ, cum

tum dixit, *Dic ut lapides isti panes fiant;* Tum appetitu gloriæ, cum persuasit præcipitium è pinaculo Templi, ut speraret se in omnium conspectu ab Angelis suscipiendum ne caderet: denique avaritiâ, & ambitione, opibus propositis, *dum ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum* dicens, *Hæc omnia tibi dabo:* atque hunc tentationis ordinem rectè explicat Serapion apud Cassianum collat. 5. cap. 6.

Nota 1. Christum minimè tentatum à Diabolo de luxuriâ, cuius rei multæ causæ afferri possunt: sed ad propositum, unicam afferro ex Cassiano loc. cit. Nec enim (inquit) qui gulam vicerat, poterat fornicatione tentari, quæ ex illius abundantia, ut à radice procedit: Nam ut ait Tertullianus lib. de Ieiunijs, Grande monstrum haberetur libido sine gulâ: specta corpus, una regio est: deniq; pro dispositione membrorum ordo vitiorum est: qui itaque sic ieiunarat, & qui post jejuniū sic gulam domuerat, de carnis luxuriâ vanè fuisset tantatus.

Nota 2. B. Matth. & S. Lucam diverso ordine has tentationes narrare: uterque quidem inchoat à tentatione gulæ, Quia ferè tentamur primo de vitijs corporis, & de ijs, quæ in nobis sunt: Et fuit communis SS. PP. Sententia, qui ista vitia minora non superasset, cætera non posse deinceps superare: Sed Matheus secundo loco ponit superbiæ tentationem, & tertio loco tentationem avaritiæ: contra quam facit S. Lucas. Quia uti advertit S. Thomas 3. p. q. 41. art. 4. ad 5. aliquando ab avaritiâ, transitur ad superbiam: ali-

quando à superbiâ ad avaritiam: Tu itaque vide, si nondum carnales tentationes vicisti, quomodo reliquas graviores vincere possis? Ille autem ordo, eò pertinet, quod Dæmon à minoribus ordiri soleat, ut ad majora progrediat: non statim adulterium proponit, sed amoris initia: non statim homicidium, sed leves iras: non statim defectionem à fide, sed quasdam ineptas libertates: Etenim non statim se prodit totum, sed paulatim se aperit: ad Evâ, *cur vobis præcepit Deus ut non comederitis de omni ligno Paradisi:* deinde *nequaquam moriemini:* mendacem facit Deum: tum subdit: *Scit enim Deus, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri:* Invidum Deum facit: denique sic concludit: *Eritis sicut Dij, scientes bonum, & malum:* ad extremum perduxit superbiâ, ut cum Deo æqualitatem ambi- rent: Ita in Christi tentatione paulatim processit: Nam in primâ videtur respexisse ad aliquod de se non malû, nempe esurientis corporis refectionem, tamen per mediû malum & in ordinatum, nempe per modum insolitum, & extraordinarium: *dic ut lapides isti panes fiant.* In secundâ respexit quidem ad aliquid malum, sed quod videri posset, de se non admodum grave, ut est vana apud homines æstimatio, per medium tamen magis atque evidentiùs inordinatum, nempe præcipitium: In tertiâ verò manifestius suam prodidit malitiam, & ad summum malum contra Deum induxit, propter infirmû quoddam motivum, quod solet esse radix, atque origo omnium vitiorum.

Eodem artificio uti advertit S. Gregor. lib. 2. in Iob. cap. 8. Callidâ curavit antiquus hostis, non tam jacturâ rerum, sancti viri patientiam frangere, quam ipso ordine nunciorum: qui studens prius parva, & post nunciare majora, in extremo filiorum mortem intulit: ne vilia, pater, rei familiaris damna duceret, si illa, jam orbatu audiret, & minus petceret, rerum amissio, præcognitâ morte filiorum: quia videlicet nulla esset hæreditas, filios prius subtraheret, qui servabantur hæredes: sed à minimis incipiens, in ultimum, graviora nunciavit, ut dum gradatim deteriora cognosceret, in eius corde, doloris locum, omne vulnus inveniret: Hæc ille. Vnde tam sæpe illud Patrum spiritualium consilium, ut ab initio Dæmon repellatur: *Beatus qui tenebit, & alidet parvulos tuos ad petram*: August. in Psal. 36. Quid sunt parvuli Babylonix, nascentes malæ cupiditates: quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversû te mala consuetudo: cum parvula est, nequaquam pravæ consuetudinis robur accipiat: cum parvula est, elide illam: hostis major est? occidatur ad petram: brevis hostis est? elidatur ad petram: & majores ad petram occidite: & minores, ad petram elidite.

3. Sic Dæmon ordinat tentationes, ut quamlibet ad extremum perducatur: neque enim exigua hominum ruinâ est contentus, sed ex maximo in homines odio, ad majora semper, & ad summa, impellit. Id vide in singulis Christi tentationibus. Nam quoad gulam attingit: Cum Christum tentavit, quoad desiderium, & modum quærendi cibi, non potuit ad gravius tentate: Nam ut

advertit S. Basilias, relatus in Catena PP. in Lucam, suavit lapidibus appetitum dare, hoc est permutare desiderium ab alimento naturali, ad existentiam præter naturam: duo dicit Dæmonem Christo suavisse: 1. ut etiam miraculo, gulæ satisfaceret, qui modus plane indebitus est, cum alio modo potuisset: oportebat ergo sublata necessitate, insolitam esse cibi appetentiam, quæ etiam miraculo sibi fieri satis poscebat: 2. Vti gustum, & delicias in re non convenienti quæreret. Portenta quædam naturæ fuerunt, nonnulli Imperatores, qui contra naturam ipsam, delicias alienissimo tempore, & alienis locis quærerent: Ac de Caligula quidem scripsit Suetonius: Nihil tam efficere concupiscebatur, quam quod posse effici negaretur: Ita Dæmon à naturali alimento Christum provocat ad existentiam præter naturam: unde tentationum dissipator Christus, non repellit famem à naturâ: sed tentationem resutat: dicens: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*: sumitur ex cap. 8. Deuter. ubi de Manna Sic habent Hæbreæ, super omne, quod egreditur os Domini, vivet homo: Id est: quâcunque re, quam Deus ordinavit ad vitæ sustentationem, vivi potest: uti per annos 40. Iudæos pavit Mannâ, sine pane: sicut itaque in deserto panis non fuit populo necessarius, ita neque Christo ad vescendum opus fuit ut saxa in panes mutaret: & proinde vides gulæ tentationem ad summum fuisse perductam.

Idem dico de tentatione vanæ gloriæ, quæ eò perduxit, ut homo speret Angelos

Angelos sibi in præcipitio ministraturos, ut inde famam sanctitatis aucupetur: hoc est velle, Deum miraculo sibi succurrere ad vanam aurâ captandam.

Denique tentationem ambitionis deducit usque ad cupiditatē inexplebilem rerum omnium: ostendit enim illi omnia regna mundi, & gloriam eorum, atque subdit. *Hæc omnia tibi dabo.* Vide autem quò usque proferat crimen, nempe usque ad apertam Diaboli adorationem, & ut dependenter ab eo, velit habere omnia: quod significat his verbis. *Hæc omnia tibi dabo: si cadens adoraveris me:* & Lucæ cap. 4. *Tibi dabo potestatem hanc universam, & gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa: Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia:* quæ omnia majora esse non possunt, seu cupiditatem species, seu crimen.

4. Sic Dæmon tentationem suam ad extremum perducit, ut maximè occultet, quod intendit: verè serpens, de quo rectè Tertull. Nusquam totus. Verè lucifuga bestia. Id vide in singulis Christi tentationibus, in quibus licet id videretur intendere, ut ad gulam, ad vanam gloriam, & ad avaritiam induceret, eius tamen præcipuus finis fuit, ut Christi divinitatem exploraret: & quâ, si videret, carere, ut tentaret, atque in peccatum induceret. Sic igitur tentavit, ut periclitaretur, & ut agnosceret: Sic periclitatus est, ut tentaret: quod facile per singulas tentationes ostendi potest.

Nam quoad primam attinet, sic accessit animo explorandi divinitatem Christi, ut si ea non esset, ad gulæ peccatum induceret. Ita docent SS. Ambr.

Hilarius, & alij multi ex Sanctis Patribus: Si enim solùm ad gulâ inducere voluisset, non petiisset, ut lapides fierent panes: sed potius panes ipsos obtulisset, & ad vescendum provocasset: hac quippe viâ, facilius esurienti persuadere poterat, ut comederet, quàm lapides proponendo: sic autem exploravit: *Dic, ut lapides isti panes fiant,* quâ ratione opus ab illo exquisivit divinitatis proprium, nempe ut rem unam in aliam solo imperij sui nutu, verbòque converteret: quod non nisi à Deo, vel saltem virtute divinâ fieri poterat: unde si Christus, in testimonium, & probationem, quòd esset Filius Dei, prout à Dæmone exigebatur, opus illud patrasset, evidenter agnovisset Dæmon quod optabat: ideo non dixit, cum esurias, *dic ut lapides isti panes fiant,* id enim vir sanctus facere poterat: Nec dixit, *Filius Dei es, dic ut lapis, panis fiat:* neque enim ex hoc, illud colligebatur: Sed usus est conditione, si Filius Dei es, quibus verbis significabat, conversionem lapidum, futuram in testimonium divinitatis: & persuadebat ut faceret: quasi diceret, si tantus es, quantum prædicaris, & quantum Deus de te testari visus est circa Iordanem, ne permittas hanc tantam dignitatem obscurari, aut in utilem esse: fac panem ex lapide, quò & tibi consulas, & tuam ostendas divinitatem. Hac autem probatione potius usus est quàm aliâ, quia occasione esuriei usus est secundû illud Matth. 4. *Postea esuriit, & accedens têtator, dixit ei, si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.*

Denique, sic explorabat, ut tentaret:

Rr 3

Nam

Nam si Filius Dei non erat, intendebat eum ad manducandum excitare, ut constat ex responsione, *non in solo pane vivit homo*: utrumque enim intendebat, & explorare, & tentare ad peccatum. Sed præcipuè primum: quoniam ex unâ parte, vox Patris ad Iordanem, & Ioannis testimonium, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: Insuper, nullum in eo peccatum, quod in omnibus deprehendere solitus erat, Deum ostendebant: Aliunde ipsum Ieiunium, esuries, & caro cum cæteris hominibus communis, eum ambiguum reddebant.

Idem planè intendit in secundâ tentatione, in quâ opus supernaturale in testimonium divinitatis postulavit: Idem in tertiâ, licet obscurius: nam licet nullum opus supernaturale flagitarit, quoniam illud obtinere, iam desperaverat; flagitavit potiùs opus divinitati contrarium, & injuriosum; id fecit solum, ut si verus Deus esset, tanta blasphemiam, & sibi illatâ provocatus injuriâ, se potiùs à Dæmone adorari imperaret, atque hoc modo suam divinitatem proderet. Sed Christus omnes Dæmonis artes elusit.

Nam quoad primam, ita illum elusit, uti notat Sanctus Irenæus libro 5. contra Hæreses cap. 21. ut ad illud, *si Filius Dei es*, tacuerit, & hominis confessione eum excæcarit, dicens, *Non in solo pane vivit homo*: Ita in secundâ, sic respondit, ut de suâ divinitate silens, & humanitatem recognoscens, ac secundum illam, ad Deum subjectionem; diceret. *Non tentabis Dominum Deum tuum*: In tertiâ vero summâ sapientiâ & auctoritate, qualis hominem iustum deceret, Dæmonis temeritatem atque audaciam

perfregit, dicens, *Vade Satana*, & suam divinitatem abscondit, adjungens, *Dominum Deum tuum adorabis*, nos docens quomodo oporteat Dæmonis artes eludere.

5. Nec verò tantum in suâ intentione Dæmon obscurus est, & tortuosus, sed in modo tentandi sic aliquando perplexus est & implicatus, ut nonnunquam ita animum illaqueet, ut unum peccatum fugere non possit, quin in aliud incidat: quo sensu B. Gregor. lib. 32. Moral. in Iob. cap. 17. illa verba interpretatur, quibus nervi Behemoth perplexi dicuntur: Quia videlicet suggestionum illius argumenta implicatis inventionibus illigantur ut plerisque ita peccare faciant, quatenus si fortasse peccatum fugere appetant, hoc sine alio peccati laqueo non evadant, & culpam faciant, dum vitant: ac nequaquam ab unâ valeant solvere, nisi in aliâ consentiant ligari: Tum subdit exempla in omni hominum conditione, in Conjugatis, in Continentibus, in Pastoribus: In primis, quidam alteri amicus, secretum alteri jurejurando pollicetur: sed is cui juratum est adulterium aperit, & mariti adulteræ homicidium à se commissum: Vide animū perplexum eius qui iuravit si taceat adulterij simul, atque homicidij particeps fieri timet: si loquatur, perjurium veretur: perplexis itaque Behemoth nervis ligatus est: Quia (inquit) in quamlibet partem declinet, metuit ne à transgressionis contagione liber non sit: Aliud exemplū in Continentibus. Quidam mundo renuntians, alteri sese voto obedientiæ obstringit: sed incautè Superiorem

rē eligit, qui ea quæ Dei sunt prohibet, quæ mundi sunt, jubet: quid faciat subditus? & obedire trēpitat, & nō obedire formidat: ne aut obediens, Deū in suis præceptis deserat; aut rursū nō obediēs Deū in electo Priore contēnat: & aut illicitis obtemperans, hoc quod pro Deo appetit, contra Deum exerceat: aut rursū non obtemperans, cum quem suum iudicem quæsierat, suo iudicio supponat. Aperte ergo per in discretionis suæ vitium perplexis nervis astringitur, quia aut obtemperans, aut certē non obtemperans in culpā transgressionis ligatur: Tertium exemplum in Prælati. Quidam præmijs, se regimini Ecclesiæ immiscuit: sed cum imperandi difficultatem sentit, dignitatem abijcere deliberat: Per honoris ergo ambitum, ligatum culpā, hinc inde se conspicit: esse quippe sine reatu criminis neutrum videt, si aut susceptus semel grex deseratur, aut rursū sacra actio sæculariterempta teneatur: Cuius status miseri, hoc in universum subdit remedium: Est tamen quod ad destruendas eius versutias utiliter fiat, ut dūm mens inter minora, & maxima peccata, constringitur, si omnino nullus sine peccato evadendi aditus patet, minora semper eligantur: Quia & qui murorum undique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi in fugam præcipitat, ubi brevior murus invenitur: sic Apostolus, dūm quosdam in Ecclesiā incontinentes aspiceret, concessit minima, ut majora declinarent, dicens: *Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat*: Et quia tunc solum conjuges in admixtione sine culpā sunt,

cum non pro explendā libidine, sed pro suscipiendā prole miscentur; ut hoc etiā, quod concesserat, sine culpā, quamvis minimā, non esse monstraret, illicō adjunxit, *hoc autem dico, secundum indulgentiam, non secundum imperium*: Non enim est sine vitio quod ignoscitur, & præcipitur: Peccatum profectō vidit, quod posse indulgeri prævidit: sed cum in dubijs constringimur, utiliter minimis subdimur, ne in magnis sine veniā peccemus: itaque plerumque nervorum Behemoth istius perplexitas solvitur, dum ad virtutes maximas, per commissā minora transitur. Sed universalius quomodo id contingat exponit Richardus à sancto Victore, part. 2. annotatione in Psal. 90. *Qui habitat*. ubi loquitur de septem tentationibus: Perplexā (ait) tentatio est, quando sub uno, eodemque tempore, mens varijs vitijs impetitur, ut vel in uno aliquo labatur: Et sæpē versuta malignitas hos vitiorum congressus cum tanto artificio ordinat, ut animus improvidus, unde uni vitio robustius resistere parat, eo ipso aliud incurrat, atque hanc tentationem omnium perniciosissimam vocat: si enim difficile est, sæpē unum aliquod vitium superare, quā laboriosum erit plurium insultus, sub uno impetu sustinere: virum sanè robustum, sed nec minus prudentem dixerim, qui agminis tantopere hostilis, nec viribus frangitur, nec fraudibus circumvenitur, &c. in perplexā enim tentatione, tam nostra virtus exercetur ad fortitudinem, quā nostra prudentia eruditur ad discretionem: nam sicut magnæ fortitudinis est, multi-

multitudinis impetum fortiter sustinere, ita miræ prudentiæ est, circumfluentis insidias prudenter prævenire: Hæc ille.

Si non eodem, sanè quoquo modo Dæmon in triplici tentatione Christi, multiplices tentationes involuit: Nam in primâ, & de gulâ tentavit, ut comederet, & de superbiâ, ut modo insolito sibi provideret: &c. Quibus omnibus Christus unicâ responsione, providit: ita ut Dæmonem valdè implicarit, sic vicit, ut multum falleret: victus est enim Diabolus, quia nec novit quod explorabat, nec obtinuit quod tentabat: Vide Jansenium in Concord. Evæg. cap. 15. in hæc verba, Si Filius Dei es, &c.

6. Ut eo perveniat, perpetuò quærit secretum, ac maximè timet, ne reveletur: Ita Christum adoratus est in deserto, & in solitudine: Et Jesus in Evangelio *Ductus est à spiritu in desertum, ut tentaretur à Diabolo*: Hinc docet S. Ignatius in suis spiritualibus exercitijs, ubi quasdam tradit Regulas ad dignoscendos spiritus, Dæmonem sequi solitum morem nequissimi amatoris, qui puellam aut alicuius viri uxorem volens seducere, nihil magis timet, quam ut verba & consilia sua, aut Patri, aut Marito patefiant, cum sciat hoc pacto de suis conatibus actum esse: Ita cum Dæmon vult aliquem perdere, semper suadet ut suas suggestiones secretas habeat: sciens se vincendum, si detegatur: Hinc factum, ut quandiu credidit se latere, semper redierit, sperans se aliquid tandem obtenturum: sed ubi audivit, *Vade retro Satana, discessit ab eo ad tem-*

pus: Hinc fit ut *Princeps tenebrarum* appelletur, & *negotium perambulans in tenebris*:

7. Sic latendo uniuscuiusque statum explorat, conditionem, dispositionem, opportunitatem: Ita tempus opportunum accepit tentandi Christi de gulâ, ubi illum esurire animadvertit: secundum illud Evangelistæ, *Postea esurijt, & accedens Tentator*. Morem Dei servat, malus eius imitator, qui in gratijs dandis observat suorum electorum dispositionem: De Dæmone illud Job. 18. interpretatur S. Gregor. *Abcondita est in terrâ pedica eius, & decipula illius super semitam*: Existunt (ait Gregor.) qualitates morum, quæ certis vitijs sunt vicinæ: Nam mores asperi, aut crudelitati, aut superbiæ solent esse conjuncti: maxime autem blandi, & quam decet paulò amplius lætiores, nonnunquam luxuriæ, & dissolutioni: Intuetur ergo inimicus generis humani uniuscuiusque mores, cui vitio sint propinqui, & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit facilius inclinari mentem: ut blandis, ac lætis moribus, sæpe luxuriam, nonnunquam vanam gloriam: asperis vero mentibus, iram, superbiam vel crudelitatem proponat: Ibi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis cognoscit, quia ibi periculum deceptionis inserit, ubi viam esse invenit propinquæ cogitationis. Hæc ille. Ac rectè advertit S. Ignat. in suis exercitijs in Regulâ 14. de dignoscendis spiritibus: Dæmonem imitari solere aliquem belli Ducem, qui obsessam arcem expugnans, exploratâ prius naturâ, & munitione loci, debiliorem partem aggre-

ditur: sic ille animam circuit, & callidè inquirat quarumnam virtutum præfidijs, moralium scilicet, aut Theologicarum, ipsa vel munita, aut destituta sit: eaque potissimum parte, machinis omnibus irruit, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minùs cæteris firmatam & custoditam esse præviderit: idque nos quotidianis discimus experimentis. Cæterum cum omnes adoriatur, nemo enim sine tentatione vivit;

8. Eos tamen præcipuè tentat, qui se virtuti addicunt, ut à suscepto boni operis abducatur: unde dicitur in Evangelio, *Ductus est Jesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à Diabolo, & in fine tanti jejunii, accedens tentator, dixit ei, Ecce dic ut lapides isti panes fiant*: ita nimirum fervor Deo inserviētium Diaboli rabiem excitat ad invidiam ac furorem: In hunc sensum S. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 21. exponit verba illa Jobi, *Qui parati sunt suscitare Leviathā*: Omnes enim (ait Gregor.) qui ea quæ mundi sunt, mente calcant, & ea quæ Dei sunt plenâ intentione desiderant, Leviathan cōtra se suscitant, quia eius malitiam, instigatione suæ conversationis inflammant: nam qui eius voluntati subjecti sunt, quasi quieto, ab illo, jure possidentur, & superbus eorum rex, quasi quâdam securitate perfruitur, dum eorum cordibus inconcussâ potestate dominatur: sed cū uniuscuiusque spiritus, ad conditoris sui desiderium recalescit, & cum libertatis ingēitæ meminit, & teneri ab hoste servus erubescit: quia idem hostis se considerat despici, quia vias Dei videt apprehendi, dolet contra se captum reniti, & mox zelo accenditur: mox ad

certamen movetur, mox ad tentationes innumeras, contra rebellantē mentem se excitat, atque in omni arte lacerationis instigat, ut tentationum jacula intorquendo confodiat cor, quod dudum quieto jure possidebat: Quasi dormiebat quippe, dum sopitus in pravo corde quiesceret: sed excitatur in provocatione certaminis, cū jus amiserit perverfæ dominationis. Itaque scriptum est Ecclesiastici 2. *Fili accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ, & timore, & prepara animam tuam ad tentationem*: quis enim accingi in divino servitio properat: quid aliud quàm se, contra antiqui adversarij certamen parat, ut liber in certamine, ictus suscipiat, qui quietus sub tyranno, in captivitate serviebat. Hactenus Gregor. qui lib. 33. Moral. cap. 6. aliam causam huius rei aperit. Ex eo enim quod Dæmon imperfectos suis tentationibus subjugavit, cum id parum existimet, audet etiam viros spirituales aggredi, secundum illud Jobi, *Absorbebit fluvium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod insuat Jordanis in os eius*: Quia igitur Behemoth iste, ait Gregor. à mundi origine exortum, vix paucis electis evadentibus, humanum genus in ima defluens, usque ad demptoris tempora, quasi quemdā in re se fluvium traxit, benè nunc dicit, *absorbebit fluvium, & non mirabitur*: Quia vero & post mediatoris adventum, quosdam qui rectè vivere negligunt, etiam fideles rapit. rectè jungitur: *& habet fiduciam, quod insuat Jordanis in os eius*: ac si aperte diceretur ante redemptorem mundi, mundum, non miratus absorbit, sed quod est gravius, etiam

post redemptoris adventum, quosdam qui baptismatis sacramento signati sunt, deglutire se posse confidit. Id ostendit in sequentibus. Quosdam enim à fide avertit: alios ad malas operationes inducit: in alijs intentionem detorquet, ut licet externa bona sint; interna non sint: unde subdit, & fidem tenent, sed vitam fidei non tenent: quia aut aperte illicita faciunt, aut ex perverso corde, quæ agunt, prava sunt, etiam si sancta videantur. Subdit per fluvium intelligi posse Christianos negligentes, quia scilicet deorsum fluunt: per Jordanem vero eos, qui omnia despiciunt, & ad perfectionem tendunt: Jordanis enim descensio eorum, interpretatur: propter rerum omnium, & sui ipsius despicientiam, atque abjectionem: antiquus ergo hostis absorbebit sursum, & non mirabitur, quia pro magno non æstimat, cum eos devorat, qui per ipsa vitæ suæ studia deorsum currunt, sed illos magno perere capere nititur, quos despectis terrenis studijs, jungi jam cœlestibus contemplatur. Etenim *cibus eius electus*. Unde non mirum si eos præcipue aggreditur, quos videt præcipue se addicere virtuti. Et in eo non est parvum Dæmonis artificium, ut homines à virtutis studio avertat, dum putant ipsam virtutem virtuti officere, & securos reddat imperfectos, dum eos finit quietè vivere, nec tentationibus pulsari. Neque hic finis artificiorum eius.

9. Sed nunc agit blanditijs & titillando; nunc viribus & tormentis: Itaq; Dæmon rectè a Jobo vocatur secundum versionem LXX. Interpr. *murmureon*, quia ut ait S. Gregor. lib. 5.

Moral. cap. 17. ut formica titillat: ut leo desæviret: & S. Nazianz. cum exprimit, Orat. 40. ut lamiam, & draconem: Dæmon (inquit) initio blanditur, *seine* lenocinatur: *televta de eis poniron*. verum in malum definit: Ita Gregor. in ea verba Jobi: *Caput aspidum suget, & occidet eum lingua viperæ*, ratiocinatur: aspis parvus est serpens, vipera vero prolixioris est corporis: quid ergo per aspides parvos, nisi latentes suggestiones immun-dorum spirituum figurantur, qui cordibus hominum, parvâ prius persuasione surrepunt? Quid verò per linguam viperæ, nisi violenta Diaboli tentatio, designatur? Prius enim leniter surrepit, postmodum verò etiam violenter trahit: *caput itaque aspidum fugit*, quia initium suggestionis occultæ parvum prius in corde nascitur: *sed occidit eum lingua viperæ*: quia postmodum capta mens veneno, violentæ tentationis necatur, &c. unde & in Paradiso, stanti homini verba blandæ persuasionis intulit, sed quem semel rapuit ad consensum, jam nunc etiam renitentem trahit, & corruptionis suæ desolationibus devictum, pene violenter interficit: Hæc ille. Aliquando etiam incipit à furore: quòdque viribus non potest, emollit blanditijs: In quem sensum, hæc Jobi verba exponit Gregor. lib. 32. Mor. c. 17. *Ossa eius sicut fistula æris*. Quid autem per ossa Behemoth nisi Diaboli consilia designantur: Nam sicut in ossibus positio corporis, roburque subsistit, ita in fraudulentis consilijs, tota se eius malitia erigit: Neque enim vi quempiam premit, sed calliditate pestiferæ persuasionis interficit: unde bene eius

eius ossa, id est hæc eadem consilia, æris fistulis comparantur: æris quippe fistulæ, amoris aptari cantibus solent, quæ admotæ auribus, dum blandum carmen subtiliter concinunt, interiora mentis, in exteriora delectationis trahunt; & dum dulce est quod auribus sonant, virilitatem cordis in voluptatis fluxum debilitant, cumque auditus ad delectationem trahitur, sensus ab statu suæ fortitudinis enervatur. Hæc ille.

10. Nunc otio, & lentè, nunc assultibus aggreditur. Nam uti murus, qui assidue quatitur, tandem diruitur, ita tam assiduus est ut tandem debellet: novit enim illud Ambros. in Apol. 1.2. cap.3. Nemo diu fortis est. Sed periculosius tentat fictâ pace, unde nulla securitas. Augustinus Homil. 46. & 50. facit hostis securos, quos cupit esse captivos: quod petatum à militiâ; in quâ incauti, & securi occupantur: unde monitum Æmilij Probi. Nihil in bello cõtemni oportere: nec sine causâ, dici, Matrem timidi flere non solere. Itaque S. Hilarius in Psal. 63. admonemur (inquit) timere insidiantem semper hostem, ne incautam securitatem nostram, ipse in speculis positus incurset. Et idcõ, præclarum est monitum Prosperij lib. 2. de vocat. gent. cap. 28. In præsentis agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insidianti superbiâ, nec ipsa est tuta victoria; mutabilitatis periculo non caretur: Exemplum subiicit D. Petri: Et S. Hieronym. ad Heliodor. Nolite credere, nolite esse securi; tranquillitas ista, tempestas est. Quare ne confidas, cum fides omnia ex voto suc-

cedere, nihil te adversi sentire: dic enim semper apud te, tranquillitas ista, tempestas est, nulla in mari securitas, cito enim ex tranquillo, fit turbatum: hæc autem vita navigatio est: unde Apostoli templa nostra, instar navium esse voluerunt: Audi Tertull. de Idolatr. cap. ultimo, fides navigat; tuta, si cauta: securi, si attonita; cæterum inenatabile excussis, profundum est: inextricabile impactis naufragium est: irrespirabile devoratis hypobrechium.

11. Eodem pertinet quod nunc subitis, & repentinis tentationibus adoritur imparatos: nunc lentis & mollibus delinimentis longâ assiduitate emollit, ac dissolvit, secundum illud Jobi 14. *Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo: lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes:* Quæ verba sic interpretatur Gregor. 12. Moral. cap. 13. Duo sunt genera tentationum: unum quod in mente etiam iusti hominis per repentinum eventum agitur; quatenus sic subito tentetur, ut hunc inopinato proventu concutiat, & prosternat, calumque suum, non nisi post quàm ceciderit, videat: aliud verò quod paulatim venit in mentem, & resistentem animâ lenibus suggestionibus inficit, & omnes in eo vires iustitiæ, non nimietate suâ, sed assiduitate consumit: Quia ergo alia est tentatio, quæ iustos plerumque subitâ invasione prosternit, dicitur, *Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo*, id est, mens sancta, cuius locus, iustitia fuerat, impulsu subito transferretur ad culpâ: Rursum, quia alia est tentatio, quæ se cordi hominis, leniter

infundit, omnemque duritiam fortitudinis corrumpit, atque consumit; dicitur, *lapides excavant aquæ*, quia scilicet duritiam mentis absorbent assidua & mollia blandimenta libidinis: & lentum, atque subtile vitium corrumpit durum & forte propositum mentis: unde subditur, *alluvione paulatim terra consumitur*: sicut enim influente aquâ paulatim terra consumitur, sic leniter surrepente vitio, mens etiam fortis absorbetur: unde bene subjungitur: *Et homines ergo similiter perdes*: quod explicat per permissionem: Tum subdit exempla utriusque tentationis: Videamus. David ille, quantum mons altus fuerit, qui tanta Dei mysteria, prophetico spiritu valuit contemplari: sed aspiciamus, quam subito casu defluxit, qui dum in solario deambulans, alienam conjugem concupivit, & abstulit, eiusque virum, cum damno sui exercitus interemit; repentino casu mons cecidit: cum mens illa cœlestibus misteriis assueta, inopinatâ tentatione devicta est, tamque immani turpitudini subacta: saxum itaque de loco suo translatum est, cum Prophetæ animus à prophetiæ mysterijs exclusus, ad cogitandas turpitudines venit. Videamus etiam qualiter *lapides excavant aquæ*, & *alluvione paulatim terra consumitur*: Salomō quippe immoderato usu, atque assiduitate mulierū, ad hoc perductus est, ut templum idolis fabricaret, & qui prius Deo templum construxerat, assiduitate libidinis, etiam perfidiæ substratus, idolis extruere templa non metuit: atque factum est, ut ab assiduâ carnis petulantia, usque ad mentis perfidiam perveniret. Quid

igitur aliud quam aquæ excavarunt lapidem, & alluvione paulatim terra consumpta est: quia surrepente paulisper infusione peccati, terra cordis illius ad consumptionem defluxit: Hæc ille.

12. Ad tempus deserit, ut confidentiam ingeneret, tum non opinantem & securum fortius invadit: id vides in Christo, nam dicitur recessisse ad tempus: idque docet parabola hominis à dæmone possessi, tum liberati: expulsus enim dæmon vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & sunt novissima hominis illius peiora prioribus: unde nunquâ tentatio plus timeri debet quàm cum desiit. Augustinus supra: facit hostis securos, quos cupit esse captivos.

His artibus & similibus sic profecit dæmon ut totum ferè mundum subjugarit: O quam illud mihi dolet, cum audio Christum vocare dæmonem, mundi huius principem: *Venit princeps huius mundi*, & *in me non invenit quidquam*: Item à Tertulliano dici omnitenentem: Cum audio Joannem dicere. *Totus mundus in maligno positus est*. id est, sub maligno, seu dæmone. Immo Apostolus vocat Deum huius sæculi. Quid hoc patimur, Auditores, quid eius tyrannidem facile ferimus: qui justum Dei dominatum ægrè aliquando tulimus? audiamus Christum quâ ratione animos addat ad tam probrosum jugum excutiendum. Joan. 16. *Cor fidite, ego vici mundum*: & alibi, *Princeps huius mundi jam judicatus est*, & Luc. 10. *Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem*: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones*, & *supra omnem virtutem inimici*, & *nihil vobis nocebit*.

nocebit. Quin igitur aggredimur magno animo.

Primò, Quia ut ait Apostolus Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores, tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus: ut scias mortalium omnium, sive Regum, sive aliorum certamina ridicula esse, cum ferro, & glâdibus igneis, atque tormentis, pugnant in arcibus, & aggeribus è terrâ egestis. Unus Angelus unâ nocte octoginta millia stravit in exercitu Sennacherib: Duo Angeli intra paucas horas quinque urbes, & tot in eis cives in cinerem redegere: aliæ nobis sunt pugnae, alia certamina cum dæmonibus: videri non possunt, quia sunt principes tenebrarum: attingi non possunt, quia sunt spiritus: feriri non possunt, neque perimi, non enim constant carne, aut sanguine: Itaque nihil possunt in eos humanæ vires, & corporeæ: Sed hæc omnia animos addere debent, quia licet tanti sint illi spiritus, Christus tamen dedit nobis potestatem calcandi super illos, eosque ita abjecit, ut vocet serpentes & scorpiones: serpentes quidem ob manifestam vim nocendi; scorpiones autem ob occultam: sed tamen illud præclarum, quod tu homo carneus, & terrenus, tantum hostem possis debellare.*

Secundò, Quia certas cum hoste jam prostrato, secundum illud Roman. 16. *Deus autem pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter, ut nemo de victoriâ desperet.*

Tertiò, Ratione rei de quâ certamè inquitur, secundum illud Apostoli, *in cœ-*

lestibus, id est, ut exponit Chryf. pro cœlestibus: Hoc est, non pro urbe, aut provinciâ, non pro agro, aut castro, aut finibus imperij, sed pro regno cœlorum. Vide num esse possit maius pugnae premium, quàm ut agatur de regno, eoq; cœlesti, non quod alios lucrari speret, sed ne tu obtineas.

Verùm multi non modò non conflagunt cum dæmone, quin potius dæmonem adjuvant, & cum eo sociantur, & arma eius fortiora reddunt, immò ipsimet sunt dæmonis præliantis jacula: vide hunc nebulonem cum dæmone arma sua sociantem: jam annos plures dæmon huic virgini bellum indixit: jam sæpè totis viribus confligit, nec vincere potuit: sed quod dæmon non potuit, unus adolescens hoc potuit.

At non concidamus animo: Duce m habemus Christum, qui nos de cœlo aspicit in terrâ pugnantes. Memento Salamineæ pugnae, cum Xerxes in edito monte intueretur pugnantes septus multis scribis, quos singulorum præclare facta scribere jubebat, & notare, ut peractâ pugna illos pro suis meritis & gloria & præmio afficeret: Ita tibi animo propone Christum Dominum de cœlo prospicientem, & in te suos oculos defigentem, ut tua prælia, & tua fortia gesta intueatur, & approbet, & æternis monumentis consignet: certè eius oculi tibi esse debent ingens quoddam theatrum, & ut ait sanctus Basilius, Deus magnus est spectator: Sic itaq; certare coneris, ut vincas: & sic vincere allabora, ut aliquando coronari merearis in gloria cœlesti, ad quam perducat nos Christus Dominus Amen.